

Abonamentele

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., $\frac{1}{4}$ an 2 fl. 50 cr.,
 $\frac{1}{2}$ an 5 fl., 1 an 10 fl.

Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună
 mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., $\frac{1}{4}$ an 3 fl. 50 cr.,
 $\frac{1}{2}$ an 7 fl., 1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

$\frac{1}{4}$ an 10 fr., $\frac{1}{2}$ an 20 fr., 1 an 40 fr.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

Insertiunile

Un șir garmond prima dată 7 cr.,
 a doua oară 6 cr., a treia oară 5 cr.,
 și timbru de 30 cr.

Redacțiunea și Administrațiunea:
 Sibiu, strada Cisnădiei Nr. 3.

Se prenumeră și la poste și librării.

Un număr costă 5 cr.

Epistole nefrancate nu se primesc.
 Manuscripte nu se înapoiază.

Sibiu, 11 Iunie st. v.

Ne-am rezervat ieri a ne da seamă despre situațiunea noastră în ceea-ce privește instrucțiunea secundară și cea primară.

Ne mărginim de-ocamdată la cea secundară.

Avem cinci gimnasii înființate și susținute din propriile noastre mijloace, ear' partea cea mai mare a tinerimii noastre e nevoită a-și face studiile pe la gimnasii maghiare.

Să vedem înainte de toate, care e soarta lor la aceste gimnasii.

Pentru-ca să poată urma la gimnasiile maghiare, tinerul român trebuie să-și însușească o limbă pentru el străină și foarte grea.

Ani îndelungați el se luptă cu această greutate, și pe când colegii lui maghiari cu mai puțină silință înaintează cu pas ușor, el tocmai în primii ani de instrucțiune își consumă puterile în luptă cu o limbă neînțeleasă, în loc de a-și însuși principiile elementare ale științelor. Astfel din an în an el tot mai cu anevoie înaintează, căci n'a putut să fie pe din destul pregătit dela început.

În același timp el nu e deopotrivă cu colegii lui maghiari în ceea-ce privește preocuparea învățătorilor de înaintarea lui.

Nu voim să vorbim de persecuțiuni sistematice, nici de nedreptăți, deși putem afirma fără de rezervă, că sunt între profesorii dela gimnasiile maghiare destui oameni, care cred, că fac națiunii lor un bun serviciu, când împedecă pe tinerii români în înaintarea lor. Ei n'o fac aceasta ca Maghiari, ci ca oameni mărginiți, care nu înțeleg adevăratele interese ale națiunii, din care fac parte.

Vorbim de preocuparea firească a profesorilor.

Pentru-ca să poată înainta cu școlarii sei, profesorul trebuie înainte de toate să cunoască înclinările și aptitudinile fiece-cărui dintre ei. Aceasta nu e însă cu puțință decât atunci, dacă are atențiune pentru toți și pentru fiece-care îndeosebi, dacă se preocupă de înaintarea tuturor de o potrivă. Ceea ce-l face pe profesor să se preocupe e bucuria, pe care o simte, când se vede pus în fața vr'unui talent mai distins, mângăierea sufletească ce i-o dă școlarul bun. Chiar și un profesor cu mai puțină vocațiune are afecțiuni vii către școlarii inteligenți și silitori.

Mai e însă ceva ce determină înclinările firești ale profesorului: recomandățiunea.

Tinerii români sunt în genere băieții unor oameni săraci și modesti, care nu au relațiuni cu corpul profesoral și nici că îndrăsnesc a intra în relațiuni cu el, ca să tragă luarea aminte a profesorilor asupra copiilor sei. Ei ar fi poate chiar răspinși. Astăzi, când societatea română se află în nisce relațiuni foarte încordate cu cea maghiară, i-se impune părintelui român dela sine simțământul de sfială față

cu profesorii maghiari ai copilului seu. În vremea aceasta părintele maghiar se apropie fără de rezervă de profesor, ca să-și recomande copilul în deosebita lui atențiune.

Chiar admitând dar' că profesorii maghiari nu au o afecțiune particulară pentru școlarii maghiari fiindcă sunt maghiari, cei români sunt în genere negligați, fiindcă le sunt mai străini, mai afară din cercul de atențiune.

Scriitorul acestui articol și-a făcut studiile la un gimnasiu maghiar, unde în prima clasă avea preste patru-șeci de colegi români. Patru din acestia, adevărat de maturitate; ceilalți au părăsit încetul cu încetul gimnasiul.

Și nici că se putea altfel.

Dintre patru-șeci de băieți români abia vre-o patru-cinci înțelegeau pe din destul limba maghiară, când se învăța etimologia latină, partea cea mare n'o înțelegea, nici când se învăța sintaxa, și așa le era greu să țină pas cu colegii lor maghiari, când era vorba să intre în studiul autorilor latini.

Nu era însă numai aceasta.

Scriitorul acestui articol, copil din părinți săraci, fusese trimis la gimnasiu anume fiindcă era creștut băiat deștept și fusese școlar silitor. Se dicea că ar fi pagubă, ca un asemenea copil să nu învețe carte. Ei bine! această minune de copil chiar în prima clasă gimnasială a luat la examenele finale trei „secunde,” nu mai puțin, fără ca să i-se fi făcut vre-o nedreptate. În adevăr nu învățase nimic tot anul. Se făcuse un ștregar de frunte, un perde-vară, cum numai un copil de o natură mai vie poate să devină, când nimeni nu se preocupă de dînsul. Din mai multe studii nu fusese examinat decât cu ocaziunea examenelor și desigur că cei mai mulți din profesori nici nu l-ar fi știut, dacă nu le-ar fi dat din când în când ocaziune să-l pedepsească pentru vre-o posnă ce le făcea.

Se înțelege, că aceasta nu-i împedeca pe profesori de a fi foarte convinși, că părinții vor face foarte bine, dacă își vor ține copilul la plug ori îl vor da să învețe vre-un meșteșug.

Și n'am vorbi aici despre această amintire din copilărie, dacă ea ar fi un lucru individual; vorbim despre ea, fiindcă aceasta e soarta celor mai mulți tineri români pe la gimnasiile maghiare: dacă nu chiar persecutați, sunt cel puțin negligați, lăsați în voia întâmplării.

Dar', dacă nu ne place așa, n'avem decât să-i trecem la gimnasiile române.

Da, fără îndoială, o și facem aceasta, dacă ne iartă mijloacele ori ne aflăm în apropierea unor asemenea gimnasii.

Nici aici însă nu putem găsi ceea-ce trebuie să căutăm.

Cum stau aceste gimnasii, cum se susțin? cum pot să stea și să se susțină,

câtă vreme sunt socotite drept nisce aședăminte „primejdioase pentru stat?”

Rău salariați, aruncați în nisce orășele mici și bănuți mereu de cercurile politice domnitoare, profesorii în genere își perd bunele dispozițiuni, cu care intră în funcțiune și înaintează totdeauna cu pas nesigur în lucrarea lor, căci li se impun sarcini grele și nu pot să, când intră în conflict cu puterea publică. Dacă publică vre-un manual, ei trebuie să țină seamă, nu atât de adevăr, cât de curențele publice domnitoare și nu sunt nici odată siguri, că nu li se va opri cartea lucrată cu multă osteneală și tipărită cu multă cheltuială; dacă dau vr'un examen cu școlarii, ei trebuie să tremure în tot momentul, ca nu cumva vre-un cuvânt scăpat fără premeditare să provoace intervenirea puterii publice.

Astfel mulți dintre dînșii se desgustează de cariera lor și-și poartă sarcina mai mult din simțământ de datorie, decât din propriul lor îndemn.

Acest disgust se reflectează asupra instrucțiunii secundare.

Instrucțiunea secundară nu este decât o pregătire pentru academii ori pentru scoli speciale. Ce oare poate să-l îndemne pe părintele român a-și da copilul la vr'un gimnasiu, când își dă seamă despre soarta, pe care-o va avea la academie și despre nesiguranța viitorului, la care poate aspira în virtutea titlurilor academice? Cu atât mai puțin se simte însă îndemnat, când vede cât de cu anevoie poate un tiner român să treacă studiile la un gimnasiu maghiar, și știe că la gimnasiile române nu poate să fie din destul pregătit pentru academiile, care sunt numai maghiare. Nouă gimnasiile ne dau mai ales contingentul pentru scolile speciale în teologie și pedagogie, căci pentru un tiner român e un fel de act de mare curagiu de a face studii academice, fii ai unor oameni cu poziție înaltă, au fost siliți să părăsească țeara, ca să-și găsească în România teren de activitate ca medici, ingineri, profesori și în genere ca oameni de profesie liberă.

Astfel întreaga noastră instrucțiune secundară e oprită în loc. Negligați din partea profesorilor ori siliți a se bălăbăni în gimnasiu, fie la universitate, cu o limbă neînțeleasă, tinerii nostri nu pot să-și desvolte în mod firesc facultățile intelectuale și e o adevărată minune, dacă cu toată aceasta miserie tot mai easă pe ici pe colo la iveală și câte un om de valoare din mijlocul lor. Cei mai mulți, terminându-și studiile, nu știu nici macar să scrie și să vorbească în vre-o limbă cu destulă ușurătate, românește nu, pentru-că nu în această limbă de ei înțeală și-și au făcut studiile, ear' „ungurește” nu, pentru-că au o aversiune firească pentru limba, cu care atât de mult au trebuit să se chinuască și care atât de mult le-a fost impusă.

Revistă politică.

Sibiu, 11 Iunie st. v.

Conferența deputaților liberali germani din Austria s'a ținut ieri în Viena sub presidența dlui Herbst. De față au fost 88 deputați și toată consultarea a avut un caracter confidențial. Cei adunați s'au unit într'aceea, ca să se exmită un comitet, probabil pentru-ca să se încungieure pe cât se poate discuțiunea publică a diferențelor ce există între deosebitele fracțiuni. Resultatul conferenței a fost acela, că deputații au ajuns cu privire la proiectele cari erau la ordinea zilei la oare-care înțelegere, s'au adus toate cu unanimitate.

Referentul dl Plener a pus mult temei pe aceea, ca unitatea partidei să se mențină între împregiurările actuale și și-a expus programa în următoarele: Rolul conducător din Austria să fie al Germanilor, limba germană să se declare de limbă a statului, succesele erei liberale, îndeosebi în ceea-ce privește instrucțiunea, să se susțină, clasei muncitoare să i-se asigureze scutul cuvenit, să se susțină burgheșimea din cetăți și să se întărească raporturile convenționale cu imperul german.

Un membru al grupeii germane naționale a declarat, că primesce programul, dacă se vor mai întrețese în el și aceste două puncte: frângerea influenței polone și lupta în contra corupțiunii. Conferența a primit punctul din urmă și a respins pe cel dintâiu.

Din partea național-germanilor au vorbit Strache și Pickert, din partea proprietarilor mari Scharschmidt, ear' din partea stângei împreunate d-nii Sturm și Kopp. Desfășurându-și fiecare programa au constatat, că în general și ei consimt cu cele expuse în programa dlui Plener.

Propunerea relativ la împreunarea tuturor fracțiunilor într'un „Club german” a fost cu foarte multă sfială întâmpinată, mai cu seamă decât Scharschmidt care a observat că colegii lui de principiu nu sunt în stare a intra într'un club, care poartă titlul de „Club german”, și aceasta nu atât din cauza principiilor, pe cari le urmărește clubul acesta, cât mai vârtos din cauza acelor principii, cari i i s'ar imputa.

În sfârșit s'a luat cu unanimitate o rezoluțiune, în urma căreia fiececare membru are să-și țină de sfântă datorință a menține unitatea partidei, — și s'a ales un comitet de 25, care are să contopească programele dlui Plener, Steinvender și Weitlof.

Din toate aceste se vede, că opozițiunea germană încurcând își va forma un club comun — rămâne însă o întrebare a viitorului, dacă acest club se va putea și susține timp mai îndelungat.

În sfârșit s'a constituit definitiv și cabinetul Salisbury. Foile rusești nu sunt de loc mulțumite cu perspectiva, ce lise dă prin acest cabinet conservativ. „Novoje Vremja” definesce programa acestui minister în următorul mod: Baza programei lui e ura față cu Rusia, și încercarea de a se apropia de Germania și prin aceasta de Austria. Din nou va eși la iveală acea combinație memorabilă, pe carea fericitul Beaconsfield

a ținut-o de cel mai bun și așa dîcînd unicul mijloc pentru o luptă cu succes în contra noastră. E lucru natural, că cei din Berlin și din Viena nu se vor amăgi așa curînd prin cochetările celor din Londra. Principele de Bismark și contele Kalnoky desigur vor aștepta alegerile engleze, deoarece-aceste pot să reese încă foarte nefavorabil pentru cabinetul dlui Salisbury, deși noul ministru-președinte nu va întârîia a suci cestiunea afghană într-o direcțiune, care earăși va face imposibilă înțelegerea între Anglia și Rusia. Chiar dacă cestiunea afghană s'ar aplană preste vre-o câteva zile în mod pacinic, guvernul actual nu poate să urmărească politica, pe care o urmăria dl Gladstone, dacă rămînea la cîrmă. Numele marchisului Salisbury are pentru noi o însemnătate foarte pozitivă. Ori-și-care vor fi colegii acestui conducător al rusophobilor, noi nu putem ave nici o încredere în ei, față cu lingușirile și promisiunile lor pacifice. Ni se comunică, că urmașul d-lui Gladstone s'a făcut primul orator al conservativilor din casa lordilor; la aceasta Englezii nu pot pretinde dela noi alt răspuns, decât dispozițiuni serioase de precauțiune în Asia-centrală. Nu ne va aduce pace un astfel de ministru, care mereu a accentuat, că evacuarea Kandaborului e păcatul cel mai mare al lui Gladstone.

Despre crisa ministerială din Italia nu ne-a venit ați nici o scire; se poate că regele încă nu prea grăbește cu rezolvirea ei, din ce se vede că ar dori să rămîna dl Depretis în funcțiune.

Răspunsul din „Magyar Polgár“ al dlui Dr. Victor Concha.

IV.

Voiu termina schimbarea de idei, care s'a prea întins, pentru-că și „Tribuna“ și-a spus cuvîntul final în numărul seu dela 14 Iunie. Esența e aceasta.

Românii nu tăgăduiesc, că rolul conducător ni se cuvine nouă, că nouă ne-a succes a paraliza străduințele de stăpînire ale rasei germane, dar' pentru-ce?

Pentru-că toate popoarele Ungariei s'au luptat în contra germanisării; e adevărat, că în lupta aceasta cei dintîiu au fost Maghiarii, până când naționalitățile din Ungaria au ținut în cele mai însemnate momente cu Germanii, pe cari i-au identificat cu casa domnitoare.

Succedîndu-le încîtva a paraliza germanismul, la anul 1867 Maghiarii ar fi trebuit să se împace cu naționalitățile; în locul acesteia însă, ne mai trebuind a se teme de Germanii, și-au încordat toate puterile întru nimicirea naționalităților, respective întru împedecarea desvoltării lor.

Aceasta însă nu e cu puțință cu atât mai vîrtos, cu cît puterea morală, națională a Maghiarilor a decăzut, germanismul biruit politi-

cesce a ocupat grozav de mare teren, ear' naționalitățile s'au oțelit în conștiință.

Străinii maghiarisați au ajuns la oare-care valoare în toate direcțiunile, în știință, în arte, în economie, ei sînt normativi în toată viața morală a națiunii.

„Locul unui Petöfi, Arany, cari au știut să exprime atât de puternic caracterul maghiar l-au ocupat străinii, în mâinile cărora se va descompune toată Maghiarimea, și aceasta e ceea-ce îi doare pe Români, pentru-că Maghiarii numai astfel au valoare înaintea lor, dacă în puterea spiritului lor independent pot să se opună spiritului străin, pentru-că Români spre susținerea propriei lor naționalități numai pe astfel de oameni se pot răzîma.

„Tribuna“ sulează pe lung această decadență intelectuală și morală a Maghiarilor, în-cuibarea străinilor maghiarisați în toate afacerile noastre publice, și greșeala aceea, că Maghiarii nu s'au împăcat cu Români; eu voiu răspunde foarte pe scurt.

„Adevărat e, că individualitatea intelectuală și morală a Maghiarilor e în proces de descompunere? „Tribuna“ deduce aceasta de acolo, că Petöfi, Arany n'au urmași și că nutrimentul spiritual îl primim dela străinii maghiarisați.

„Eu chiar într'aceea vîd tîria, gloria Maghiarilor, că știu exercia o putere atât de atractivă asupra oamenilor de altă rasă și știu dintr'aceea să-și câștige pe seama lor astfel de genii, precum e spre pildă Petöfi, care după „Tribuna“ a fost cea mai curată expresiune a sentimentelor și cugetelor maghiare, deși e lucru cunoscut, că el încă e Slav maghiarizat, pe care l-a chemat Petrovici, și al căruia tată și mamă au fost de origine slavă.

„Poetul Arany se poate privi de o expresiune tipică a însușirii maghiare, a spiritului maghiar, cu toate că Croașii și-l vindică de al lor: poate să fie al lor cu sângele, al nostru e cu spiritul.

„E adevărat, că în ultimul avînt al spiritului maghiar au o parte destul de însemnată și străinii, Germanii, Sîrbi, Slavi s'au luptat cu noi împreună în lupta cea mare din 1848, și anume mai mulți dintre ei ca conducători și au continuat lucrarea pe teren intelectual și pe teren industrial; numai acela însă, care nu cunoasce deamîntul desvoltarea culturii maghiare, poate să afirme, că simbul, sufletul dător de viață al aceleia e în proces de descompunere, că și-a pierdut individualitatea intelectuală.

„Tribuna“ poate să fie liniștită, căci răspîndirea cea mare externă a culturii maghiare rolul ce-l au într'însa maghiarisați, n'au nimicit caracterul individual maghiar al aceleia, din contră au câștigat recunoașterea acestui caracter și din partea celorlora, cari s'ar fi bucurat, dacă n'ar exista, ceea-ce numai întrînd în detalii aș pute-o documenta.

„Ceea-ce privește în sfîrșit aceea, că Maghiarii de ce nu s'au împăcat cu naționalitățile? Acest gravamen general, așa cred, că tradus în ungurese ar însemna, că de ce n'are fiecare instituțiune totodată și caracter român, s'au de ce nu susține statul alături cu fiecare institut

de cultură maghiar și câte unul român? Simplu de aceea, pentru-că așa ceva e o imposibilitate fizică și financiară.

„Și așa prelîngă instituțiunile de stat de un caracter, de caracterul maghiar, numai cu multă greutate putem ține în ordine economia statului, cu atât mai puțin am fi în stare să susținem instituțiunile paralele române, slave, sîrbesci și germane, și noi credem că și naționalitățile aceste tot atât de bine pot să o pretindă, ca și Români.

„Ei, dar' statul ungar trebuie să fie tare, să facă în cultură pași mari, dacă voiesce să stea și să numere ceva în viața internațională din Europa.

„Dualismul, și în acesta rolul conducător al Maghiarilor, nu l-a inventat dorul de putere, nici ura Maghiarilor față cu naționalitățile, acela e efluxul istoriei statului ungar și al situațiunii de astăzi în Europa.

„Statul ungar a fost totdeauna unitar și atunci, când imperul francez și cel german formau prin instituțiunea feudalismului un fragment slab al grupelor oligarhice; dela Stul Stefan încoace și-a menținut constituțiunea și administrațiunea unitară, cum se se prefacă deci de dragul unor naționalități dușmănoase în o legătură slabă a unor provincii, cum se fie el destoinic pentru o acțiune internațională prelîngă aspirațiunile externe ale acelora?

„Aceasta e esența obiectivă a situațiunii noastre, nu vreau să dîc, că aceasta ar fi cea mai îmbucurătoare pentru naționalități, pentru-că într'aceasta zace negreșit o silă spre a-și modera și restrînge aspirațiunile.

„La toată întîmplarea însă ar fi trebuit încă înainte de a veni ori active ori pasive în contradicere cu situațiunea aceasta, bine să se cugete, că oare au prospecte pentru o situație mai bună, mai cu seamă poporul român, pe ai cărui frați politica maghiară, diplomații maghiari i-au ajutat la independență, și pe cari tot aceea putere i-a lăsat pe jos și îi amenință, care și pentru statul maghiar e cea mai periculoasă. Ar fi trebuit să se gîndească bine, că oare moderațiunea, reserva, pe care o pretind dela Români situația și raporturile etnografice ale Ungariei, nu asigură mai tare existența și desvoltarea lor, decât atitudinea lor pasivă, separarea decîtă noi, ura și antipatia lor față cu noi, cari toate țintesc la oare-cari planuri nesigure și nespriginite de situația europeană.

„Românii nu înțeleg interesele lor proprii, când plecînd din acel punct de vedere, că între ei și Maghiari este identitate de interese în raporturile internaționale, pretind dela noi, ca să dărîmăm zidirea unitară a statului ungar, să creăm din el un stat poliglot, îmbucătățit în state mărunt, deoarece-prin așa ceva rasa română mai curînd sau mai tîrziu în loc de un aliat puternic ar rămîne părăsită în fața lumii slave.

„Știu, că sînt prea slab, pentru de a pute schimba punctul de vedere al „Tribunei“ și al aderenților ei, — știu însă și aceea, că acest punct de vedere nu e punctul de vedere al tuturor Românilor, chiar nici al celor din Ardeal“.

Procesul de presă al „Zastavei“.

Reproducem după „Pester Lloyd“ decursul pertractării finale a procesului intentat contra diarului sîrbesc „Zastava“.

„După un lung timp — scrie „Pester Lloyd“ — a ajuns ați curtea cu jurați din Pesta earăși odată în poziția de a se pronunța în un proces de presă politic. Era vorba despre pertractarea finală în procesul de presă al diarului „Zastava“, al celui diar săptămînal sîrbesc ce apare în Neoplanta, care în nr. 200 dela 6 Ianuarie a. c. a adresat un apel către „Omladina“ sîrbescă, va să dîcă către junimea Serbiei că dacă e lipsă să sdrobească chiar și tronuri și să moară pe câmpul de răboiu spre a întemeia un imper sîrbesc unit și fericit. Procuratura supremă reg. a privit în acest articol delictul de agitare prevădît în § 173 al codului penal, sîrșit în contra comuniunii de stat existente între țările coroanei ungare, și a intentat în urma acestora în contra numelui diar proces de presă. Pe titlul diarului „Zastava“ figurează ca proprietăreasă și editoare flica lui Svetozar Miletić, Miletić Miletić. În decursul investigațiunii s'a insinuat însă ca redactor al articolului incriminat conredactorul diarului Lazar Nancici, în contra căruia s'a îndreptat dar', conform legii noastre de presă, acusa.

La pertractare presidează vice-președintele Ioan Kriszt asistînd asesorii Brinkmann și Mészoly și notarul Krenedics; acusa e susținută de substitutul procuror Dr. Edmund Fekete; acusatul e de față; apărător al acusatului e avocatul Geza Polonyi. Acusatul Lazar Nancici, care s'a prezentat în vestiminte negre de salon e încă om tiner, cu mustețe întregi și pîr negru creț; el privește cu liniște în fața consecuențelor. Ca interpret funcționează Dr. Szokolovics.

S'a proces mai întîiu la sortirea juraților. Amîndouă părțile au resignat la dreptul de a respinge dintre jurați; s'au sortit 12 jurați ordinari și doi suplenți.

După jurămîntul luat dela jurați și după-ce publicul puțin, ce era de față, a fost făcut atent ca să fie liniștit, acusatul Lazar Nancici spune că are 31 de ani, e de confesiunea gr-or., locuiesc în Verșet, e diarist și n'a fost până acum acusat cu delict de presă. Se cetesce apoi acusa și articolul incriminat.

Președintele: Ești dta autorul articolului cetit?

Acusatul: Da.

Preș: Iai asupra-ți răspunderea înaintea legii.

Acus: Da.

„Apărătorul Polonyi: Roagă să i-se pună translatorului întrebarea: dacă cuvîntul „Omladina“ din articolul incriminat înseamnă în general „tinerime“ sau în legătură cu conținutul articolului înseamnă special „junime sîrbescă“. — Translatorul Dr. Szokolovics declară, că „Omladina“ în sîrbesce înseamnă „junime“ și că acest cuvînt nici în articolul din cestiune nu înseamnă altceva.

„Apărătorul Polonyi: Roagă să se cetesască un alt articol apărut la 15 Martie a. c. tot în „Zastava“ pentru-ca jurații să cunoască țînta politică a diarului și a acusatului.

„Procurorul Dr. Fekete: Se opune cetirii acestui articol, deoarece-aci e vorba despre un cas concret, despre articolul apărut la 6 Ianuarie a. c. Se poate, că acusatul în privirea procesului de presă de ați să-și fi schimbat convingerile înspre mai bine, dar' aceasta nu poate forma ați obiectul unei pertractări.

„Apărătorul Polonyi: Vedeînd, că acusatul public nu se învoiesc la cetirea articolului, își retrage propunerea.

Foița „Tribunei“.

Bunica

de Bojena Němcová,

tradusă din limba boemă

de Prof. Dr. Urban Iarník.

(Urmare.)

În vremea aceasta principesa vorbia cu pădurarul și cu Ioan despre fel de fel de lucruri; în cele din urmă întrebă, dacă în împregiurime sînt mulți braconieri.

„Mai am doi strengari de acestia; au fost trei, dară pe cel mai prost dintre ei l-am pus de câteva ori la gloabă, acum șede acasă; dară cei doi sînt ai dracului de șireți, nu-i cu puțință să-i prîndi, dacă nu le trimit câteva gloanțe în trup. Dl forestier într'adevăr totdeauna mi-o poruncește așa, dară e lucru, care îți dă de gîndit să ciuntez pe un om pentr'un iepure“.

„Nu vreau să faceți așa nici odată“, dîse principesa.

„Așa-mi gîndesc și eu, că pentru acest lucru de nimic milostivii mei stăpîni nu se vor sărăci, ear de vînatul mare nu cutează nici braconierii să se apropie“.

„Dară aud că oamenii prea mult îmi fură din păduri?“ întrebă principesa.

„Ei, bine“, — dîse pădurarul, „eu slujesc milostivei stăpîniri de un frumos șir de ani, dară paguba ce mi-au făcut-o oamenii în vremea aceasta în păduri, nu plătesc mult. Se vorbesc multe; de pildă eu aș pute să taiu mai mulți copaci într'un an, să-i vînd, și dacă n'aș scîi să-i trec cu dibăcie în socoteală, aș dîce: s'au furat. Dară la ce să-mi împovărez sufletul cu minciună și înșelăciune? Toamna, când greblătoarele vin după așternut, cei săraci după lemne, sînt totdeauna în apropiere, strig de se cutremură pădurea, să le fie frică și să nu-mi facă nici o stricăciune; dară trebuie oare ca o așa băborniță, dacă câte odată își mai ia vre-o topoariște mai groasă s'o omîor pe jumătate, cum unii obișnuiesc să facă? Pentru aceasta milostiva stăpînire o să trăiască, îmi gîndesc eu, și oamenii săraci vor trăi și ei vor dîce de o mie de ori bogdaproste. Toate acestea eu nu le socotesc drept pagubă“.

„Bine faceți așa, se învoi principesa. „Dar' tot trebuie să fie aici aproape oameni răi. Alaltăieri noaptea venia Piccolo din orășel și în fîsănerie au vrut să-l jefuiască; dar' când se apără și strigă, îl bătură așa încît rămase pe loc; ci că tot mai este bolnăvicios.“

„Asta mie mi-se pare lucru de necrețut, Alteță“, dîse dl Prošek, clătînd din cap.

„Nici odată n'am auzit, că ar fi fost hoți în fîsănerie, nici în apropiere,“ grăiră pădurarul și morarul.

„Ce s'a întîmplat?“ întrebă bunica, apropiindu-se.

Pădurarul îi povesti.

„Ce om mincinos“, dîse bunica, punîndu-și în mîna ei mîna în sold. „Că nu i-e frică de D-șeu. Am să spun eu, milostivei doamne altfel lucrul acesta.“

Și atunci începî să povestească ceea-ce Kristla i-a încredințat dimineața. „Nu doar', să laud ceea-ce au făcut flacăii, dar' ce folos, fiecare apără ce e al lui. Dacă cineva ar fi vîdît pe spulberatul acela stînd noaptea la fereasta fetei, s'ar trimbița îndată și fata ar avî vîstă cea bună și fericirea strică; s'ar și dîce: „De, ce e de ea, au umblat domni la ea, nu se potrivește între noi. Dar' fetei i-e frică, ca omul acesta să nu-și răsbune asupra lor,“ — adause bunica.

„Să nu se teamă, o voiu pune eu la cale“, — dîse principesa; apoi îi făcî contesei semn de plecare, se aruncară apoi amîndouă pe cai și după-ce au salutat prietinos societatea, alergară cu un tropot iute către castel.

„Adevăr este, că puțini ar cuteza să vorbească așa cu doamna principesa, ca bunica noastră“, — socotia doamna Prošek.

„De, câte odată mai bine să vorbesci cu împăratul, decât cu logofetul, și o vorbă bună își află loc bun. Dacă n'aș fi pomenit cine scie, ce s'ar urma dintr'asta“, — dîse bunica.

„Nu dîc eu oare totdeauna, că doamna aceasta e rău slujită? că o înșală ori-și-sine“, — dete cu socoteală pădurarul, întorcîndu-se în odaie cu dl Prošek și cu morarul.

Cătră seară veni Kudrua și copiii îndată ce au dîră flășinetul, se puseră cu Kristla, Betca și Vorșa la joc. S'a beut și vin de șampanie, pe acesta doamna principesa îl trimisese stăpînului casei, ca să-l bea în sănătatea ei. Nici pe Victoria n'a uitat-o; bunica, după-ce amurgise, duse la iaz pe trunchiul cel crescut cu muschiu un flacon bun.

A doua zi dimineața doamna maică se plîngea la bunica, că dl taica a avut prea multe vorbe și că pe drum tot o trăgea pe sfoară, dară bunica cu un zîmbet dîse: „De, măicuță, doară este odată pe an, și nu e nici o cape-luță, să nu fie odată pe an o predicuță“.

(Va urma.)

„Procurorul Dr. Edmund Fekete (Având cuvântul): Onorată curte cu jurați! Întrebarea, cu privire la care cu această ocaziune vă voi cere decizia judecătorească e în esență: dacă numitul articol din „Zastava” conține în sine fapta de agitare în contra comunității de stat ce există între țările, care formează statul ungar? Permiteți-mi ca, fără de a recurge la ajutoare retorice, să-mi exprim și eu în scurt și obiectiv părerea mea, rămânând numai prelungă obiect. Modul pasionat al agitațiilor ce au ocurat în timpul mai nou între naționalități, încep a influența atât de mult asupra simțurilor noastre, încât eu doresc intenționat a învinguira aci totul ce ne-ar pute trage în această direcțiune. Să vedem dar: există aci o agitare în contra comunității de stat dintre țările coroanei ungare? Da? ori ba? . . . După părerea mea: da. Deoarece întru-cât țările statului nostru posed astfel de teritorii, în care locuitorii de limbă sârbescă formează o parte considerabilă a populației, — întrucât așadar naționalitatea sârbescă în întregul ei astăzi în parte (adeacă partea, care nu aparține regatului Serbiei) trăiește în comunitatea țărilor ce formează statul ungar: e clar, că apelul articolului din cestiune ca așa numita „Omladina” să-și adune toate puterile pentru a elibera pe poporul sârbesc din starea lui de astăzi, — întru atâta atinge și starea actuală, relațiile de drept ale gingilor și comunitatea de stat a statului nostru. Și dacă vom analiza și mai departe articolul din cestiune, ne va fi clar și aceea, că această atingere se face cu intențiune dușmănoasă.

Privitor la eliberarea de starea actuală se aduce un exemplu vrednic de imitat: națiunea italiană, omladina italiană. Și ce a fost aceasta ni-o spune articolul.

„Politicește — se dice în acel articol — împărțită în atâte state și statute, națiunea italiană trăia zile amare și mulți au fost și desperat de viitorul ei. Ea posedea o Omladină plină de însuflețire și de resignațiune care și-a făcut de problemă sfântă de a uni și a elibera pe poporul italian. Dela această cale nu a putut-o abate nime. . . Dacă trebuia să organizeze societăți secrete, ea organiza. Dacă trebuia se peară pe câmpul de luptă, ea alerga în cete dese și înnoia cu sângele ei scump pământul italian. Nimic nu o putea face să hesiteze, nici tradarea singuraticilor ei concetățeni nici persecuțiile domniei, nici neagra temniță, nici furcile austriece. Și numai în acest mod națiunea italiană a putut zdrobi tronurile și tronulețele singuraticilor principii și a crea Italia unită.”

Prin urmare aceasta ar avea să fie și problema Omladinei sârbesci: de a zdrobi anumite tronuri și-au alte cuvinte de a rupe legătura actuală care îi ține legați pe Sârbii ungari de statul ungar și a înteneia astfel „Sârbia unită”

Cu aceasta încă nu e exhaustat cuprinsul articolului. Scriitorul articolului nu se mulțimesce cu atât, cu a-și publica aceste intențiuni ale sale, ci pentru realizarea aceloră întenses a îndemna pe alții, a-i zela și a-i convinge. Astfel: el impută Omladinei sârbesci că aceasta își manifestează numai sporadic energia sa, voința sa, aptitudinile sale și că ea în general piere de neîngrijire. Dacă va rămâne aceasta așa mai departe „atunci — dice el — trebuie să ajungem la convingerea tristă că poporul nostru nu are viitor ci trebuie să peară. Și totuși aci e locul pentru lucrare, pentru a-i elupta glorioasei națiuni sârbesci un viitor frumos de aur.” Apoi termină precum urmează: „Omladina! Sus! Înainte la lucru! Poporul voiesce să te vadă lucrând, poporul dorește, el așteaptă. . . Fă-ți datorința!”

Aceasta, d-nii mei, învalvă fără îndoială agitare și anume în legătură cu cele înscrise mai sus, agitare contra comunității de stat dintre țările ce formează statul ungar, care agitare e punibilă amesurat §-lui 173 al cod. pen.

Din acest motiv vă rog, enunțaiți și d-voastră că dl acusat ca autorul articolului agitatoric, e vinovat de fapta incriminată.

Apărătorul Geza Polonyi: Consideră că problema sa ca apărător e și să apere codul penal ungar în contra expunerii neexacte a procuraturii supreme. Dela 1878 nu s'a intentat o acuză atât de grea în contra patriotismului unui supus ungar. Apărătorului i-se pare curios că în actul de acusațiune deși figurează Lazar Nancici ca acusat, se accentuează totuși că editarea diarului e Milița Miletici. Aceasta trebuie că s'a întâmplat numai intenționat pentru a-i da prin aceasta marelui proces o anumită tendință. Se deșteaptă prin aceasta amintirea de bărbatul deprimat acum trupește și sufletesce, care a fost un inamic al Ungariei pentru ceea-ce a și pățit greu, care acum pășit fiind de toți își află unicul sprigin în unica sa față, se face cu scopul de a-i da un caracter primejdios articolului incriminat.

Apărătorul îi roagă pe jurați de a abstrage dela aceea, că articolul incriminat a apărut în „Zastava”, că această foaiă e proprietatea Miliței Miletici și că a fost un Sârb acela cine a scris articolul; să iee în considerare numai articolul și să examineze dacă singuraticele pasagii lovesc în contra dispozițiilor codului penal. Codul penal ungar designează ca criteriu esențial al agitării „provocarea directă”. Despre așa ceva în cazul din cestiune nu poate fi vorba. „Provocarea directă” e după părerea legislatorului o astfel de cucerire a timpului nou, care

a trebuit să fie considerată în codul penal ungar. Între țările coroanei ungare nu există o „țeară sârbescă”, prin urmare nici autorul nu a putut avea în vedere o țeară sârbescă din lăuntru Ungariei atunci, când a scris articolul incriminat.

Apărătorul observă apoi că articolul incriminat nu conține altceva decât un bombast scris pentru tinerimea de naționalitate sârbescă. Polony desmembrează singuraticele poziții ale articolului și cerează a dovedi că instituțiile liberale ale Ungariei nu permit o astfel de expunere precum a făcut procuratura supremă reg.; după legile noastre liberale un individ de altă limbă nu se poate tracta decât ca indigen și roagă curtea cu jurați să achiteze pe acusat.

Acusatul Lazar Nancici: Roagă, ca luând în considerare că vorbește numai foarte puțin în limba maghiară, să i-se permită a vorbi în limba germană.

Dându-i-se permisiunea

Acusatul dice că procurorul poate fi mai înțelept și mai învățat decât dînsul, dar în ce privește patriotismul nu concede nimănui înțietate. Crescerea sa l-a învățat a-și iubi din toată inima limba maternă, dar prelungă toate aceste va fi totdeauna mândru de a fi cetățean al Ungariei libere și independente. El accentuează că n'a intenționat nicăiri în articolul incriminat o rupere a Sârbilor decătră statul ungar și încreșându-se în simțul de dreptate al juraților îi roagă să-l achiteze.

Dr. Fekete: Replică că actul de acusațiune n'a urmărit nici o tendință prin întrebarea cuvântului „Omladina” cu toate că în acest cuvânt s'ar fi putut ușor descoperi altceva deosebit pentru cuvântul „Omladina” limba sârbescă posedă un alt termen. Apărătorul a mers prea departe în întortocirea înțelesului adevărat al §§ 171 și 173 al codului penal. Provocarea directă se cere numai cu privire la crima sau delictul numit în § 171 al codului penal; aci formează provocarea directă însăși fapta punibilă, care nu trebuie să existe amesurat § lui 173. Lucru firesc că pe această basă s'au edificat apoi și celelalte deducțiuni ale apărătorului. Altcum dacă acusatul ar fi aflat — după cum credea apărătorul a înțelege și a combate — că în articolul incriminat se face provocare la ruperea unei țeri dela statul ungar, atunci el n'ar fi intentat acusa amesurat § lui 173 din cod., pen. ci amesurat § lui 127 al codului penal pentru înaltă tradare. A fost zadarnică dar osteneala apărării de a repune acest presupus *factum* al acusei, deoarece chiar acest *factum* a lipsit. Acusatorul public a privit de altcum lucrul de atât de simplu și clar, încât în deplină încredere în bunul simț al juraților așteaptă condamnarea acusatului.

Apărătorul Polonyi: Observă în replica sa, că acusatul în loc ca să demonstreze între patrioții sei, a mai preferit a veni aici înaintea unei judecătorei maghiare pentru a declara că e mândru pe aceea că e cetățean al Ungariei. Cestiunea maghiarisării, alățirii ideei de stat maghiar nu trebuie să se resolve nici când pe calea procedurii penale, ci numai pe cale administrativă. § 173 al codului penal spune expres că provocarea trebuie să se facă în modul descris în § 171 al codului penal. Și Curia a decis astfel în casuri analoge desemnând ca criteriu indispensabil pentru agitare „provocarea directă”. În numele cavalerismului maghiar se roagă de achitarea clientului seu, pentru-ca să nu se dea aci o politică de revanșă pentru ațitări și agitări întru adevăr sevrșite de „Tribuna” în al cărei proces acusații au fost achitați decătră jurați săsesci.

După ce acusatul mai accentuează cu câteva cuvinte loialitatea sa față cu statul ungar, președintele Kriszt resumează rezultatul pertractării în mod de tot obiectiv, ear' după aceasta jurații se retrag pentru a se consulta asupra întrebărilor ce li s'au pus.

La 1½ oare jurații apar în sală și președintele Dr. Carol Vámosy anunță verdictul: Întrebarea 1. Cuprinde articolul din „Zastava” incriminat apărut la 6 Ianuarie a. c. intitulat „Omladina” agitare în contra comunității dintre țările coroanei ungare conform §-lui 173 al codului penal sau ba — 12 voturi: da.

Întrebarea 2: E acusatul Lazar Nancici autorul articolului incriminat, ori ba? — 12 voturi: da.

Întrebarea 3: E vrednic de pedeapsă acusatul Lazar Nancici prin publicarea articolului incriminat, pentru delict de presă, pentru agitare în contra comunității de stat dintre țările coroanei ungare, ori nu? — 12 voturi: da.

Pe baza acestui verdict tribunalul l'a declarat și judecătorește pe acusat de vinovat cu delict de presă pentru agitare conform §-lui 173 al codicelui penal și la condamnat la închisoare de stat pe un an și la purtare a speșelor procesuale în sumă de 75 fl. 50 cr.

Apărătorul însinuat recurs de nulitate. Acusatul nu i-se concede timpul de 14 zile pentru începerea pedepsei deoarece ordinațiunea ministerială mai nouă nu conține nici o dispozițiune privitoare la prelungirea termenului pentru începerea suferirii pedepsei în delict politic. Lazar Nancici a trebuit să-și înceapă dar suferirea pedepsei.

Cronică.

Pauler se duce. Cu privire la scirea, ce am adus-o înainte de aceasta cu vre-o câteva săptămâni despre demisionarea ministrului de justiție Pauler scrie „Bdp. Tagblatt”, că e lucru hotărât, că în locul lui e designat șeful de secțiune în ministerul de externe dl Szóghény-Marich.

Dinstinețiune. Maiestatea S'a Monarchul a conferit directorului pensionat al oficiului suprem de schimb din Zlatna „Antonie Hauck” titlul scutit de taxă al unui „consiliar montan.”

Rumpere de nor. Duminecă în 21 l. c. n. s'a întâmplat o rumpere de nor în Brașov și giur. Apa curgea vale pe stradele Brașovului, ducând cu sine toate podurile de pe canale.

În procesul falsificărilor de note de bancă A. Bartha et comp. s'a început ieri înaintea tribunalului din M.-Osoheiu pertractarea finală. Mai multe lădi sunt pline de acte procesuale. Pertractarea se face în sala comitatului, nefiind loc destul în sala tribunalului și având a se asculta afară de cei 18 acusați încă o mulțime de martori.

Un exemplu demn de imitat. Domnul Nicolae Popa, teolog absolut al diecesei Aradului, clasificat pentru parochii de frunte, de present învățător în Pilul-mare lângă Jula, deși încă june, în 7/19 l. c. își asigură vieța la banca „Transilvania” pe 2000 fl. din cari 200 fl. i'a asiguratur în favorul acum înființatului seminar greco-oriental român din Arad.

Magyar cultur egylet. Cetim în „Sieb. Deutsch. Tageblatt”: Brașov, 11 Iunie n. Astăzi are să se înființeze aici o filială a reuniunii maghiare de cultură din Cluj. Foia locală „Brasso” provoacă pe cetățeni la o participare cât de numeroasă, și dice, că legislațiunea dă încă și astăzi naționalităților prea multe drepturi și libertăți. Misiunea societății maghiare ar fi să paralizese libertățile aceste prin aranjamente speciale. Totodată publică „Brasso” lista de proscritiune a aceloră funcționari de stat din comitatul Brașovului, cari încă n'au satisfăcut provocării, de a intra în reuniune. Prin astfel de mijloace firesc nu se va promova buna înțelegere între naționalități și nici desvoltarea culturală în patria aceasta!

Decanii dela universitatea din Cluj. După cum scim de rector magnificus al acelei universități pe anul scol. 1885/6 a fost ales dl Dr. Ioan Maizner. De decani s'au ales: pentru facultatea juridică, Dr. Alex. Koltzsvári; la medicină, Dr. Ioan Belki; la filosofie, Dr. Ioan Szamosi; la matematica-fizică, Dr. Mauriciu Réti.

Societatea Intim-Club din București a decis ca în fiecare an să deschidă câte o expoziție de pictură și sculptură. — La 18 l. c. v. se vor schimba tablourile și obiectele expuse, înlocuindu-se cu altele.

Rector al universității din București, în locul răposatului Zalomit, s'a numit d. Al. Orăscu.

Băi la Mangalia în Dobrogea. La Mangalia fiind izvoare de ape minerale de o calitate bună, ministerul de resbel a luat măsuri ca să se înființeze acolo un stabiliment de băi pentru militarii bolnavi.

Experiențele anti-cholerice ale d-ului Ferran. Se scrie din Madrid cu data dela 10 Iunie: Adversarii doctorului Ferran își urmează atacurile lor, pe când partisanii lui publică rezultatele următoare, dobândite acum de curând: din 371 inoculați în orașul Alberique, provincia Valencia, 6 au fost bolnavi și s'au și însățătoșat. La Bellgnast, din 310 inoculați, unul singur s'a îmbolnăvit și s'a însățătoșat; la Mansanasa, din 177 inoculați, 12 au fost bolnavi, 2 au murit și acestia aveau diaree mai nainte de a se face inoculațiunea, doctorul Paoli, care i'a vaccinat, a făcut această constatare în procesul seu verbal; la Benifay, într-o casă în care toți sunt atinși de epidemie, numai cei ce au fost inoculați n'au murit; într-una din mahalalele orașului Alberique decimat de epidemie, nu a murit nici o persoană inoculată; la Alcirea, din 3 copii ai aceleiași familii, doi cari au fost vaccinați s'au însățătoșat, ear' al treilea, care nu fusese inoculat, a murit. D-rul Ferran susține mai mult ca nici odată că inoculațiunile sale sânt sigure. Comisiunea științifică a recunoscut că virusul anti-choleric fiind slab produce efectele sale binefăcătoare la a doua inoculațiune la dobitoace și la a treia la oameni.

Un vapor dispărut. Comandantul escadrei italiene din Marea-roșie a anunțat ministrului de marină italian disparițiunea unui vapor de transport „Conte Cavour” pe care se aflau 95 oameni.

Teoria lui Rösler.

Studii asupra stăruinții Românilor în Dacia Traiană de A. D. Xenopol.

Dare de seamă critică.

(Urmare.)

E vederat că din aceste fapte istorice tradițiunea cunoscută lui Anonymus, întemeiată pe o tradițiune mai veche decât cea național-ungurească dela venirea Ungurilor, a format mitul ducelui Salan. Această se cunoaște clar încă și din aceea că la Anonymus conducătorii expedițiilor în contra Bulgarului Salan sânt Lelu și Bulsu. (cap. 39, 41, 42.) Despre acestia spune Kéza că Lel a ocupat teritorul din stânga Dunării-de-mijloc, de unde a scos pe Messiani (Moesian, Bulgarii din Moesia), ear' Bulsu a ocupat teritorul Zala de lângă lacul Pelson. La cucerirea Pannoniei Anonymus nu numește însă pre Bulsu (Bulhu), pentru-că în tradițiunea cunoscută lui acesta se afla numit în mitul lui Salan. Precum numele acestuia este de bună seamă numai conumele împrumutat dela principatul Salan din Pannonia, așa și cel al pretinsului seu străbun Kean nu înseamnă nici alta decât Khan bulgăresc. Cine nu va recunoaște aici o reminiscență istorică despre mai vechea stăpânire bulgară asupra Pannoniei, unde încă și principatul Salan a rămas sub Privina și Kozel în oarecare legătură cu imperul bulgar?

Dacă acest principat se află pus la Anonymus între Dunăre și Tisa, ear' nu în Pannonia, unde este adevărit, atunci trebuie să admitem că această mutare s'a făcut mai ales din cauza cunoscinței că Pannonia se afla la venirea Ungurilor sub suzeranitatea Francilor, după cum ne și spune Anonymus, punând (cap. 46—49) această țeară sub stăpânirea Romanilor, care se retrag decătră Unguri „in terram Teuthonicorum”, ceea-ce va să dică sub stăpânirea Împăraților romani ai Francilor din Germania. Pentru două stăpâniri nu era aici loc în ideea cronicarului. Dar poate că și tradițiunea cunoscută lui i'a dat motiv pentru aceasta, sau ea sună chiar astfel.

Este anume foarte probabil, că pe timpul stăpânirii bulgare în Pannonia, Bulgarii, care stăpâniau și Dacia până în Tisa, au cuprins în imperul lor și teritorul intermedial dintre Tisa și Dunăre. Suidas (I, 1017) spune că Bulgarii și-au supus pe la începutul sec. IX pe Avari; așa numita „Pustietate a Avarilor” dintre Tisa și Dunăre va fi fost deci deasemenea supusă lor. După întemeierea principatului Salan din Pannonia, ducii acestuia se poate că au primit dela Bulgarii, cu care ei susțineau prietenie mai intimă, teritorul limitrof dintre Dunăre și Tisa în stăpânire atrătoare. Astfel numele Salan ca de duce bulgar a ajuns să fie împreunat în tradițiune cu această parte de loc. La Anonymus el a rămas cu atât mai lesne în această legătură, cu cât la dînsul tot celalalt pământ al Ungariei se afla ocupat de alte principate și stăpâniri, așa că pentru Salan, cum și pentru adevărta stăpânire bulgară în părțile ocupate de Unguri — despre ale căror lupte cu Bulgarii, adevărite și prin scrii bizantine, cronicarul se vede că cunoșcea o tradițiune întunecată — nu i'a rămas alt loc decât cel dintre Tisa și Dunăre, unde este și probabil că Bulgarii mai exercitau încă oarecare stăpânire, fără ca să putem însă admite aici existența unui principat propriu. (Va urma.)

1) Întrebuințarea unei tradițiuni orale o indică Anonymus mai precis în cap. 42: *quorum etiam bella et forcia queque facta sua, si scriptis presentis pagine non cultis, credite garalis cantibus ioculatorum et falsis fabulis rusticorum, qui forcia facta et bella Hungarorum, usque in hodiernum diem oblivioni non tradunt* . . .

2) Endlicher pag. 103. *Lel ergo exercitus sexti ductor fuerat; iste circa Golgotha primitus habitans, exinde Messianis et Boemis extirpatis, tandem in partibus Nitrie sepius fertur habitasse. Septimi qui dem exercitus Werbulchus (numit pe urmă numai Bulchu) dux est dictus, hic in Zala circa lacum Bolotum descendisse perhibetur.*

Scoala de fete din Sibiu.

Diracțiunea scolii de fete susținută de reuniunea femeilor române din Sibiu aduce la cunoștința onoratului public, că examenele anuale la această scoală se vor ține Vineri 14/26 Iunie, dela oarele 9—12 a. m. și 3—5 p. m. și roagă pe toți amicii educațiunii și ai instrucțiunii să binevoască a asista la aceste examene.

Diracțiunea.

Posta ultimă.

Paris, 22 Iunie n. Freycinet a prezentat camerei convențiunea comercială cu China.

Tonching, 22 Iunie n. La spălătorul de lână Prosper s'a întâmplat o exploziune; patruspredece lucrători, între ei și proprietarul, au fost omorâți, ear' optspredece greu răniți.

Londra, 22 Iunie n. În urma conferenței de adi a conducătorilor liberali și conservatori s'au înlăturat toate greutățile. Salisbury va primi guvernul.

Director: Ioan Slavici.

Redactor responsabil: Cornel Pop Păcurar.

Bibliografie.

„Biserica și școlă”. Foia bisericească, școlastică, literară și economică. Anul IX. Nr. 23. Arad, 9/21 Iunie 1885. Sumar: Examenle publice în școlile elementare. — Sesiunea sinodului extraordinar al arhiepiscopiei greco-orientale române din Transilvania, ținută în Sibiu la anul 1885. Ședința I. la 4/16 Iunie 1885. — Musa pedagogiei în 1885, de Ioan Simu. — Obligație morală. — Ateneul român. — Diverse. — Concurs. — Licitări minuentă.

„Ortodoxul”. Foia Duminicală. Anul VI. Nr. 22. București, 9/21 Iunie 1885. Sumar: Vârsta candidaților de preoție, de Ecce. — Bazele vieții conjugale se slăbesc și merg spre pierdere. — Chrisostom. — Disciplina. — Diverse.

Sciri economice.

Pentru îmbunătățirea metodelor de cultură în ministerul de domenii din România se lucrează cu multă activitate pentru a se aduna tot materialul și toate informațiile atât din țeara cât și din străinătate, privitoare la școlile speciale, camerele de comerț, îmbunătățirea metodelor de cultură etc.

În acest scop s'a și întocmit un birou special, compus din oameni competenți și care e însărcinat să redacteze rapoarte și să dea lămuriri ministerului în toate chestiunile ce sînt la ordinea zilei.

Prevederile recoltei internaționale de grâu. Sîntem încă îndepărtați de seceriș și cu toate acestea în străinătate se fac deja calculi despre produsul eventual al recoltei internaționale de grâu din anul curent. O firmă engleză de cereale mai cu seamă tinde să dovedească, că produsul recoltei viitoare internaționale de grâu va fi cu 5.700.000 metri-centnari sau 570.000.000 kilograme mai mică decât în anul expirat. Rezultatul recoltei de grâu din Austro-Ungaria se extindează după prevederile firmei în chestiune cu un minus de 375.000 metri-centnari. Un deficit tot atât de mare s'ar pute prevedea și pentru Spania și Rusia sudică. În Anglia sîmănăturile

sînt aproape cu 15 la sută mai puține decât în anul expirat și după această împrejurare se extindează pentru recolta de grâu a anului curent un minus la producere de 1¼ milion quarters. Belgia, Olanda și Germania vor avea după acest calcul o producere de grâu mai mică decât în anul trecut cu 500.000 metri centnari. Un deficit foarte însemnat se prevede și pentru Franța, unde sîmănăturile sînt cu 10 la sută mai puțin decât în anul trecut și se prevede o recoltă slabă, mai puțin chiar decât mediocră. Se calculează deficitul Americii în proporția anului trecut cu aproape 15 milioane quarters mai puțin. Starea timpului de atunci n'a fost mai nicăieri pe deplin mulțumitoare pentru sîmănături, se adaugă însă și cu drept cuvînt, că recoltele s'ar pute cu mult ameliora sub influența unui timp favorabil.

Buletinul Financiar dela 20 n. l. c., al României.

Nici o schimbare de înregistrat în mersul afacerilor.

Stagnațiunea continuă și cursurile, cu toată urcarea lor pentru unele valori, au aceeași tendință nehotărîtă.

Daciile Româneile au început cu cursul de ieri la închidere, făcînd apoi 298 și închidînd cu 297, finele luni.

Construcțiunile au fost cotate, finele luni 186—184½.

Băncile Naționale au mai câștigat câte-va puncte fiind cotate, finele luni 1274—1288—1280.

Obligațiunile cassei pensiunilor au făcut cassa 214.

Agiul nu s'a cotate la Bursă; pe piață a fost de 10.20%.

Piața din Făgăraș, 19 Iunie Grâu frumos hectolitra fl. 6.— până fl. 7.50; grâu mestecat fl. 4.50 până fl. 5.—; secara fl. 3.80 până fl. 4.10; cucuruzul fl. 3.20 până fl. 4.—; ovășul fl. 2.50 până fl. 2.80; sîmînța de cânepă fl. 5.— până fl. 6.—; sîmînța de in fl. 10.— până fl. 11.—; fasolea fl. 4.— până fl. 5.—; mazerea fl. 7.— până fl. 7.20; lîntea fl. 7.— până fl. 8.—; crumpenele fl. 2.20 până fl. 2.55; mîlaiul fl. 9.— până fl. 9.50; sîmînța brut 100 chile fl. 40.— până fl. 42.—; unsoarea de porc

58—68, slîmîna 60—80; cânepa fl. 30.— până 35.— Un chilo carne de porc 40 cr.; carne de vită 42 cr.; carne de vițel 36 cr.; carne de mel — cr.; ouă 6 cu 10 cr.; chim fl. 12.— până fl. 15.—; lumini turnate de sîmînță 58 cr. până — cr.

Piața din Sighișoara, 20 Iunie. Grâu curat hectolitra fl. 5.60 până fl. 6.40; grâu mestecat fl. 4.10 până fl. 4.60; secara fl. 3.60 până fl. 4.—; ovășul fl. 2.50 până fl. 2.70; cucuruzul fl. 4.—; fasolea fl. 4.—; crumpenele fl. 2.—; mazerea chilo 20 cr.; lîntea 22 cr.; mîlaiul 12 cr.; lumini de sîmînță 60 cr.; sîpîmul 31 cr.; sîmînța brut 30 cr.; sîmînța de vită fl. 1.—; unsoare de porc 72 cr.; carnea de vită 40 cr.

Cursul la bursa de mărfuri în Budapesta dela 22 Iunie st. n.

Grâu (din Banat): 72—74 Kilo fl. —.— până —.— 74—79 Kilo fl. —.— până —.—, (lungă Tisza) 72—74 Kilo fl. —.— până —.—, 74—79 Kilo fl. 8.90 până 9.50, (de Pesta) 72—74 Kilo fl. —.— până —.—, 74—97 Kilo fl. 8.80 până 9.40, (de Alba-Regală) 72—74 Kilo fl. —.— până —.—, 74—79 Kilo fl. 8.80 până 9.40, (de Bacskă) 72—74 Kilo fl. —.— până —.—, 74—79 Kilo fl. —.— până —.—, (din Ungaria de nord) 72—74 Kilo fl. —.— până —.—, 74—79 Kilo fl. 8.60 până 9.10.

Sîcara (ungurească) 70—72 Kilo fl. 7.— până 7.20. Orđ (nutreț): 60—62 Kilo fl. 6.30 până 6.50; (de berărie) 62—84 Kilo fl. 7.60 până 9.50.

Ovăs (ungurec) 37—40 Kilo fl. 6.40 până 7.80. Cucuruz (de Banat): dela fl. 6.25 până 6.30; de alt soi fl. 6.30 până 6.35.

Rapița fl. 11.50 până 12.50; de Banat fl. 11.25 până 12.—.

Mîlaiu (ungurec): fl. 5.80 până 6.25.

Timpul de furnisare.

Grâu (primăvară) 75 Kilo fl. 9.11 până 9.13 (per Septembrie—Octombrie) Kilo fl. 8.90 până 8.92.

Sîcara (primăvară) 69.7/10 Kilo fl. 6.21 până 6.23. Cucuruzul (Maiu—Iunie) fl. 6.21 până 6.23.

Rapița (August—Septembrie) fl. 12.— până 12.7/8. Spirt (brut) 100 L. fl. 27.— până 27.50.

Bursa de București.

Cota oficială dela 20 Iunie st. n. 1885.

Renta amort. (5%)	Cump.	—	vînd.
Rur. conv. (6%)	—	—	93.—
Act. de asig. Dacia-Rom.	291.—	—	—
Banca națională a României	1259.—	—	—
Impr. oraș. București	30.—	—	31.—
Credit mob. rom.	185.—	—	—
Act. de asig. Națională	229.—	—	—
Scrisori financiare urbane (5%)	—	—	89.¼
Societ. const.	239.—	—	230.—
Schimb 4 luni	—	—	34.—
Aur	10.35	—	—

Bursa de Budapesta

din 22 Iunie st. n. 1885.

Renta de aur ung. 6%	—
" " " 4%	99.10
" " hîrtie 5%	92.90
Imprumutul căilor ferate ung.	148.—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ung. (1-a emisiune)	98.50
Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ung. (2-a emisiune)	123.25
Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ung. (3-a emisiune)	109.—
Bonuri rurale ung.	102.50
" " cu cl. de sortare	102.50
" " bîntăne-timșene	102.—
" " cu cl. de sortare	101.50
" " transilvane	101.25
" " croato-slavone	102.—
Despăgubire pentru dijna ung. de vin	98.—
Imprumut cu premiu ung.	117.25
Losuri pentru regularea Tisei și Segedin	119.75
Renta de hîrtie austriacă	82.50
" " argint austriacă	83.10
" " aur austriacă	108.50
Losurile austr. din 1860	139.25
Acțiunile băncii austro-ungare	855.—
" " de credit ung.	287.50
" " " " austr.	288.40
Argintul	—
Scrisori financiare la institut. de cred. și ec. „Albina“	101.—
Galbeni împărătești	5.85
Napoleon-d'ori	9.85
Mărci 100 imp. germane	60.95
Londra 10 Livres sterline	124.30

Bursa de Viena

din 22 Iunie st. n. 1885.

Rentă de aur ung. 6%	—
" " " 4%	99.20
" " hîrtie 5%	92.90
Imprumutul căilor ferate ung.	148.25
Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ung. (1-a emisiune)	98.20
Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ung. (2-a emisiune)	123.50
Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ung. (3-a emisiune)	108.75
Bonuri rurale ung.	102.50
" " cu cl. de sortare	102.25
" " bîntăne-timșene	101.50
" " cu cl. de sortare	101.50
" " transilvane	101.50
" " croato-slavone	102.—
Despăgubire pentru dijna ung. de vin	—
Imprumut cu premiu ung.	117.—
Losuri pentru regularea Tisei și Segedin	119.60
Rentă de hîrtie austriacă	82.55
" " argint austriacă	83.05
Rentă de aur austriacă	108.50
Losurile austr. din 1860	139.50
Acțiunile băncii austro-ungare	858.—
" " de credit ung.	288.25
" " " " austr.	288.90
Argintul	—
Galbeni împărătești	5.86
Napoleon-d'ori	9.85½
Mărci 100 imp. germane	61.—
Londra 10 Livres sterline	124.25

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Iunie 1885.

Budapesta—Predeal					Predeal—Budapesta					Budapesta—Arad—Teiuș					Teiuș—Arad—Budapesta					Copșa mică—Sibiiu				
	Tren omnibus	Tren accelerat	Tren omnibus	Tren de porcșano		Tren de porcșano	Tren accelerat	Tren omnibus	Tren omnibus		Tren accelerat	Tren de porcșano	Tren omnibus		Tren omnibus	Tren de porcșano	Tren accelerat		Tren de porcșano	Tren omnibus	Tren de porcșano	Tren omnibus		
Viena	—	7.15	—	—	București	—	5.—	7.45	—	Viena	7.15	11.—	—	Teiuș	11.09	3.56	—	Copșa mică	—	—	3.02	1.11		
Budapesta	6.47	1.45	3.15	6.20	Predeal	—	9.47	12.50	—	Budapesta	1.45	8.05	8.—	Alba-Iulia	11.56	4.27	—	Șeica mare	—	—	3.30	1.32		
Szolnok	11.22	3.51	7.29	9.26	Timiș	—	10.11	1.40	—	Szolnok	4.02	11.02	12.—	Vințul de jos	12.20	4.53	—	Loamneș	—	—	3.47	2.01		
P. Ladány	2.25	5.28	8.27	11.40	Brașov	—	10.44	2.27	—	Arad	7.53	3.37	5.55	Șibot	12.25	5.19	—	Ocna	—	—	4.09	2.24		
Oradea-mare	{	5.33	6.46	—	1.28	{	6.22	10.51	2.55	{	4.—	6.05	Simeria (Piski)	1.48	6.08	—	Sibiiu—Copșa mică	Sibiiu	—	—	10.25	11.47		
		—	9.37	1.52	Feldioara		7.01	11.18	3.38			—			Glogovaț						—	4.13	6.19	Deva
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.—	Apatia	7.33	11.36	4.17	—	Györök	—	4.38	6.46	Branicica	3.04	7.04	—	Loamneș	—	—	11.09	12.29		
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2.11	Ágostonfalva	8.01	11.51	4.47	—	Pauliș	—	4.51	7.—	Ilia	3.36	7.29	—	Șeica mare	—	—	11.32	12.50		
Mező-Telegd	—	7.14	10.28	2.34	Homorod	8.45	12.23	5.42	—	Radna-Lipova	—	5.10	7.23	Gurasada	3.50	7.41	—	Copșa mică	—	—	11.52	1.07		
Rév	—	7.42	11.36	3.18	Hașfalău	10.10	1.19	7.37	—	Conop	—	5.38	7.51	Zam	4.25	8.12	—	Cucerdea—Oșorheiu						
Bratca	—	—	12.10	3.41	Sighișoara	10.39	1.37	8.21	—	Bérvava	—	5.57	8.10	Soborșin	5.09	8.49	—	Cucerdea	4.40	10.00	3.50	12.19		
Bucia	—	—	12.43	4.01	Elisabetopole	11.19	2.05	9.05	—	Zam	—	6.42	8.58	Bérvava	5.56	9.29	—	Cheța	5.10	10.31	4.21	12.50		
Ciucia	—	8.31	1.31	4.26	Mediaș	11.54	2.25	9.43	—	Gurasada	—	7.14	9.28	Conop	6.18	9.49	—	Ludoș	5.31	10.53	4.43	1.12		
Huiedin	—	9.01	2.56	5.08	Copșa mică	12.37	2.41	10.02	—	Ilia	—	7.43	9.56	Radna-Lipova	6.57	10.23	6.14	M. Bogat	5.41	11.03	4.43	1.22		
Stana	—	—	3.29	5.27	Micăsasa	12.56	—	6.06	—	Branicica	—	8.01	10.17	Pauliș	7.12	10.37	6.30	Cipeu-Iernut	6.18	11.44	5.31	2.03		
Aghiriș	—	—	4.—	5.50	Blaj	1.30	3.13	6.20	—	Deva	—	8.21	10.38	Györök	7.27	10.52	6.47	Kerel-Sz.-Pál	6.33	12.00	5.46	2.18		
Ghirbău	—	—	4.18	6.02	Crăciunel	1.45	—	6.59	—	Simeria (Piski)	—	8.47	11.05	Glogovaț	7.56	11.18	7.17	Nireșteu	6.56	12.26	6.10	2.45		
Nedeșdu	—	—	4.36	6.24	Teiuș	2.34	3.45	7.15	—	Orăștia	—	9.40	11.55	Arad	8.10	11.32	7.32	Oșorheiu	7.15	12.46	6.30	3.05		
Cluj	{	12.05	10.16	—	6.43	{	3.17	—	8.29	{	10.10	12.24	Arad	9.—	12.20	8.10	Sibiiu—Copșa mică	Sibiiu	—	—	10.25	11.47		
		—	7.03	—	8.55		—	10.34	12.53			—			11.04	1.22					2.39	4.53	12.—	2.10
Apahida	12.31	—	—	7.26	Cucerdea	3.36	4.29	9.04	—	Vințul de jos	—	11.04	1.22	Szolnok	2.39	4.53	12.—	Oșorheiu—Cucerdea						
Ghiriș	2.16	11.25	—	8.54	Ghiriș	4.11	4.50	9.32	—	Alba-Iulia	—	11.21	1.40	Budapesta	7.10	8.16	2.10	Cucerdea	4.40	10.00	3.50	12.19		
Cucerdea	3.32	11.45	—	9.43	Apahida	5.36	—	10.32	—	Teiuș	—	12.05	2.24	Viena	—	6.05	8.—	Cheța	5.10	10.31	4.21	12.50		
Uioara	3.41	—	—	9.51	Cluj	{	5.56	5.58	12.32	Simeria (Piski)—Petroșeni				Petroșeni—Simeria (Piski)			Cipeu-Iernut	6.18	11.44	5.31	2.03			
Vințul de sus	3.50	—	—	9.58			6.08	6.08	12.59		8.—	Tren de porcșano	Tren omnibus	Tren omnibus	Tren omnibus	Tren de porcșano						Tren omnibus	Tren de porcșano	8.10
Aiud	4.25	12.08	—	10.24	Nedeșdu	6.29	—	—	8.34	Simeria	6.30	11.50	2.23	Petroșeni	6.49	9.33	5.28	M. Bogat	8.07	1.50	10.20	2.31		
Teiuș	5.10	12.29	—	10.59	Ghirbău	6.45	—	—	8.59		Streiu	7.05	12.27		3.—	Banița	7.27						10.14	6.06
Crăciunel	5.44	—	—	11.28	Aghiriș	7.—	—	—	9.56	Hațeg	7.53	1.19	3.49	Crivadia	8.06	10.54	6.45	Cucerdea	9.07	2.50	11.20	3.40		
Blaj	6.02	12.57	—	11.44	Stana	7.26	—	—	10.16	Pui	8.46	2.10	4.40	Pui	8.50	11.37	7.25						Simeria (Piski)—Uniedoara	
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	Huiedin	7.48	7.14	—	11.04	Petroșeni	10.11	3.35	6.07	Simeria	10.53	1.35	9.15	Simeria (Piski)						
Copșa mică	7.—	1.32	5.40	1.01	Ciucia	8.23	7.43	—	12.17		10.43	4.04	6.39		Arad—Timișoara	Timișoara—Arad			Cerna	7.01	—	—	—	
Mediaș	—	1.45	6.01	1.22	Bucia	8.47	—	—	12.47	Arad	Tren omnibus	Tren de porcșano	Tren de porcșano	Timișoara		6.07	12.25	5.00						Uniedoara—Simeria (Piski)
Elisabetopole	—	2.06	6.40	1.56	Bratca	9.06	—	—	1.21		Petroșeni	6.00	12.55		8.25	Timișoara	6.40	1.16	5.56	Ghiriș	5.19	—	10.37	
Sighișoara	—	2.38	7.35	2.44	Rév	9.26	8.22	—	2.05	Petroșeni		6.25	1.21	8.36	Timișoara		6.51	1.34	6.07					Turda
Hașfalău	—	2.50	8.01	3.02	Mező-Telegd	10.01	8.48	—	3.08		Petroșeni	7.19	2.18	9.13		Timișoara	7.08	2.04	6.32	Turda—Ghiriș				
Homorod	—	3.48	10.05	4.41	Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39	Petroșeni		7.38	2.36	9.25	Timișoara		7.23	2.25	6.53	Turda	8.20	—	1.41	10.10
Ágostonfalva	—	4.19	11.02	5.30	Várad-Velencze	10.30	—	—	3.55		Petroșeni	7.56	2.53	9.36		Timișoara	7.40	2.54	7.24					
Apatia	—	4.34	11.37	6.03	Oradea-mare	10.37	9.13	—	4.06	Petroșeni		8.42	3.40	10.06	Timișoara		7.50	3.10	7.40	Turda—Ghiriș				
Feldioara	—	4.53	12.32	6.35	P. Ladány	10.51	9.18	10.37	—		Arad	6.00	12.55	8.25		Timișoara	6.07	12.25	5.00	Turda	8.20	—	1.41	10.10
Brașov	—	5.30	1.50	—	Szolnok	12.50	10.38	1.45	5.35	Aradul nou		6.25	1.21	8.36	Timișoara		6.40	1.16	5.56					
Timiș	—	6.07	2.48	—	Budapesta	6.—	2.10	10.05	10.30		Aradul nou	6.50	1.46	8.54		Timișoara	6.51	1.34	6.07	Turda	5.40	—	11.04	4.37
Predeal	—	7.30	3.23	—	Viena	3.—	8.—	6.05	—	Aradul nou		7.19	2.18	9.13	Timișoara		7.08	2.04	6.32					
București	—	11.35	9.40	—							Aradul nou	7.38	2.36	9.25		Timișoara	7.23	2.25	6.53	Turda	8.20	—	1.41	10.10
										Aradul nou		7.56	2.53	9.36	Timișoara		7.40	2.54	7.24					
											Aradul nou	8.42	3.40	10.06		Timișoara	7.50	3.10	7.40	Turda—Ghiriș				

Nota: Numerii încadrați cu linii groase înseamnă oarele de noapte.